

Stajerc" izhaja vsaki
petek, datiran z dnevom
naslednje nedelje.

Naročnina velja za Av-
strijo: za celo leto
3 krone, za pol in četrt
leta razmerno; za Ogr-
sko 4 K 50 vin. za celo
leto; za Nemčijo stane
za celo leto 5 kron, za
Ameriko pa 6 kron;
za drugo inozemstvo se
računa naročnino z ozi-
rom na visokost pošt-
nine. Naročnino je pla-
čati naprej. Posamezne
štev. se prodajajo po 6 v.

Uredništvo in uprav-
ništvo se nahajata v
Ptuju, gledališko po-
slopje štev. 3.

Dopisi dobrodošli in se
sprejemajo zastonj, ali
rokopise se ne vrača.
Uredniški zaključek je
vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo
ni odgovorno. Cena
oznanil (inseratov) je
za celo stran K 64, za
1/2 strani K 32, za 1/4
strani K 16, za 1/8
strani K 8, za 1/16
strani K 4, za 1/32
strani K 2, za 1/64
strani K 1. — Pri več-
kratnem oznanilu se
cena primerno zniža.

Ste. 35

V Ptuj v nedeljo dne 27. avgusta 1911.

XII. letnik.

Kanal in električno podjetje na spodnjem dravskem polju.

(3. nadaljevanje in konec*).

V zadnjih treh številkah pojasnili smo na-
merno namene, cilje, dobičke in tudi škodo, ki
bi jih v slučaju uresničenja tega velikanskega
podjetja dravsko polje dočakalo. Mi
gotovo nismo pretiravali. Celo mnogo zanimi-
vega smo izpustili in še celo vrsto člankov bi
lahko objavili, ako bi hoteli vse dobičke popi-
sati, ki bodo temu načrtu sledili. Na naša iz-
javljanja tudi ni noben list odgovarjal; celo naj-
zanimivejši nasprotniki namreč uvidevajo prav
dobro, da bi bilo uresničenje tega
podjetja pravi mejni kamen v gos-
podarskem razvitku spodnjega
dravskega polja.

In to je glavno! Vsi brez razlike strank in
političnega mišljenja, brez razlike narodnosti in
sveta, vsi ki znamo pomen življenja iz ljudskega,
kmečnega stališča ceniti, vemo in odločno
priznavamo, da nam je treba gospodarskega
razvika. Le pomanjkanje tega gospodarskega
razvika je krivo naraščanju splošnebede in
sirotine. Kaj pomaga vsa kmetova pridnost
in delavnost, ako vse stoji, ako nikjer nič
se napreduje, ako je celo zemljica nevhvaležna...
Česar se gre za gospodarski napredek, izginiti
morajo vsi pomisleki in vse razlike; kajti kruh
je vsakomur potreben. Priznavamo, da bi bilo
električno podjetje tudi mestu in njegovemu
okoliščinskemu prebivalstvu v korist. Povsem
ničelne lice bi dobilo ptujsko mesto in mnogo
druge industrije bi mu pomoglo do boljše bo-
ljočnosti. Radevoljno to priznavamo. Ali ravno
tako morajo tudi naši najhujši nasprotniki pri-
znati, da bi i kmetstvo prebivalstvo na deželi
velikanski dodatek. Vsi bi dočakali
kajto gospodarsko bodočnost, kme-
tje in meščani. Zato pa je naravnost
mešno, ako gotovi vedno nezadovoljni ljudje
trdijo, da bi kmetje na dravskem polju vsled
kanala „pomrli“ in „svoje zemlje oropani bili“
in „pod tujčeveto peto trpel“ in bogve kaj še
m. Ti ljudje, ki take budalosti med nezavedno
povodno trobijo, pač nimajo niti iskric prave
prijaznosti do kmeta. Kmet ne potrebuje
praznih besed in obljub, marveč
gospodarskega dela. Naj bi se torej
v takih slučajih opustilo narodnostno in
politično govorjenje! Električno podjetje bi go-
stovo ne koristilo ne tej in ne oni politični
stranki; povzdignilo bi pa splošni
gospodarski položaj.

Premislite, dragi kmetje na dravskem polju,
in prebrskajte vse članke, ki smo jih v zadnjih šte-
vilkah „Stajerca“ gledali zadeve objavili. Pre-
mislite bodočnost, na katero morate že z ozi-
rom na svojo dečo misliti! Premislite svoj
svoj položaj, ki je dostikrat naravnost obžalo-
varen. Premislite dejstvo, da bode
prineslo podjetje le v prvem hipu
najmanj 30 do 40 milijonov kron
naše kraje, kateri denar bode v deželi
in ga bodejo naši kmetje vsaj v veliki

meri zaslužili. Vse to in mnogo več še je pre-
misлити. In kdor bode to kot pametni mož pre-
misliti, ta ne bode več tistih poslušal, kateri
hujskajo proti nameravanemu podjetju iz malen-
kostnih političnih ter strankarskih vzrokov.

Izpregovorili smo besedo, ki je bila potreb-
na in ki bode gotovo na plodovita tla padla.
Nam osebno je čisto vse eno, kako ta cela za-
deva izpada. Mi vemo, da niti najstrastnejša
agitacija od te ali one strani že iz stališča ce-
sarske postave podjetja ne more preprečiti. A
želeli bi, da se vse to sporazumno in
prijateljsko izvrši, kar bi bilo gotovo
v splošnem interesu slovenskega in nemškega,
kmetkega in mestnega prebivalstva.

Pričakujemo eventualni stvarni odgovor, naj
si bode od te ali one strani. Pripravljeni smo
tudi, tak odgovor v našem listu objaviti. Prepri-
rali pa se seveda zaradi tega podjetja ne bo-
demo. Kajti — splošni gospodarski
razvitek ne vstavi nobena sila!

Politični pregled.

Cesarjev rojstni dan se je dně 18. avgusta
zopet po celi državi slovesno praznoval. Ta dan
je pač vedno dokaz, s kako vročo ljubeznijo se
spominjajo vsi avstrijski narodi svojega svila-
nega vladarja. In tudi v celem inozemstvu, zlasti
v Nemčiji, se spoštuje cesarja Franc Jožefa I.
kot vzdrževalca evropskega miru. V interesu
tega miru kakor tudi notranjega miru avstrij-
skega bi bilo, da bi se ta rojstni dan še mnogo-
krat ponovil.

Kmetijski poduk v armadi. Državno vojno
ministerstvo sklenilo je sporazumno s poljedel-
skim ministerstvom, da bode vpeljavalo v avstrij-
ski armadi kmetijski poduk. Na Nemškem se je
ta uredba prav dobro obnesla in je misel iskreno
pozdravljati!

Nova vojna postava, s katero se bode dr-
žavna zbornica prav kmalu pečala, obsegala bode
tudi določbo, po kateri se ne bode na smrt ali
na težko ječo čez 10 let obsojene zločince več
v armado sprejemalo.

O prebivalstvu. Število vojakov in civilnega
prebivalstva, odnosno razmerje med temi števil-
kami je prav zanimivo. Po posameznih krono-
vinah sestavljeno stoji to razmerje tako-le:

dežela:	vojak:	civil:
Galicija	63.202	7.958.924
Češka	39.406	6.734.903
Nizjeavstrijska	38.565	3.492.183
Moravska	14.670	2.606.274
Štajerska	10.461	1.431.140
Tirolska in Vorarlberg	18.420	1.073.872
Salzburg	2.021	212.576
Koroška	6.464	381.271
Kranjska	3.152	521.931
Dalmacija	8.966	637.096
Šlezija	4.908	751.682
Bukovina	3.994	797.370
Zgornjeavstrijska	7.714	844.953
Primorska	24.867	869.590

Angleška odvisnost od uvoza. Kakor znano,
je na Angleškem kmetijstvo že skoraj popolnoma
izginilo. L. 1851 šteli so na Angleškem med
1000 prebivalcev še 106 oseb, ki so se pečale
s kmetiskim delom. Leta 1901 pa jih je bilo le
še 30. To nazadovanje kmetijskega prebivalstva

se je seveda še naprej razvijalo. V enakem
razmerju pa je postajalo angleško ljudstvo od-
visno od tujega uvoza življenjskih sredstev. To
kažejo sledeče številke. Redilo se je na Angleškem:

Leto	od domače pšenice milij. oseb	od tuje pšenice milij. oseb	skupaj milij. oseb
1884—1888	12.07	23.6	36.3
1889—1893	11.0	26.8	37.8
1884—1898	9.5	30.1	39.6
1899—1903	9.1	32.5	41.6
1904—1906	8.2	35.0	43.2

V letih 1884 do 1888 redila se je še ena tre-
tjina angleškega prebivalstva od doma pridelane
pšenice, l. 1906 pa komaj ena petina. Iz tega
je razvidno, da živi angleško prebivalstvo po-
polnoma od tujega kruha. Naj se govori kar se
hoče o moči denarja — dvoje stvari si ne sme
noben narod od drugih izposoditi: tuja živ-
ljenska sredstva za svoje prebivalce in tuje
moštvo za svoje vojske. Gospodarsko zdrava ni
nobena država, kjer ni zdravega kmetijstva!

Prof. dr. Spiegelberg, pisatelj slovite knjige
„Lehrbuch für Geburtshilfe“, piše:
Po doseženih uspehih na kliniki za ženske
bolezni v Vratislavi rad potrjujem, da se naravna
Franc Jožef-ova grenčica v tozadevnih slu-
čajih uživa lahko dalje časa, ne da bi to imelo
kake posledice in ne da bi grenčica vsled tega
izgubila na svojem učinkovanju. 4 641

Dopisi.

Središče. Gospod urednik, prosim Vas, pri-
pravite mi za prihodnjo številko Vašega lista
nekaj prostora, hočem naše „oberpurgarje“ malo
poščigeti! Središčan.

Obriž. (Požar.) Dne 17. t. m. izbruhnil
je v gospodarskih poslopih našega občinskega
predstojnika okoli 11 ure po noči ogenj. Le
hitri pomoči požarnih bramb je pripisovati, da
ni tudi hram zgorel. Pri požaru odlikovala se je
posebno novo ustanovljena frankofska požarna
bramba, ki je tukaj prvičkrat imela pokazati
svojo izurjenost. Vsa čast in hvala ji!

Ormož. (Cesarska slavnost.) 18. t.
m. vršila se je običajna cesarska slavnost mestne
požarne brambe ormožke. Te slavnosti udeležila
se je tudi polnoštevilna, novo ustanovljena
frankofska požarna bramba. Pri banketu sledilo
je več govorov in se ima posebno omeniti go-
vor g. Bauer-ja in g. Verhofsčaka ml. Prebival-
stvo Ormoža in okolice pričakuje, da boste obe
požarni brambi vedno skupno delovali za blagor
in na korist in pomoč bližnjih.

Dopust ob žetvi.

Brezdvomno bila je vpeljava dopusta ob
žetvi leta 1908 pripomoček za kmetijstvo. Po-
iskusna izpeljava teh dopustov ob žetvi (Ernte-
urlaub) v letih 1908 in 1909 imela je lepe
uspehe. Dokazano je zdaj, da je ta uredba
ravno tako iz gospodarskega kakor iz vojaškega
stališča opravljena. Vsled tega se je izvršilo
štabilno ureditev z odlokom c. k. vojnega mini-
sterstva z dně 8. maja 1910.

Namen dopusta ob žetvi je ta, da se kme-

* Glej štev. 32, 33 in 34 našega lista.

tom in poljedelcem med njih glavnim delavnim časom primerno pomoč prinese in s tem njih gospodarsko stališče izboljša.

Zaradi različnosti časov žetve se te dopuste ne more za vse pokrajine enakomerno določiti. Daje se te dopuste sporazumno s politično oblastjo med časom žetve žita, koruze ter mrve in vinske trgatve. V južnih krajih monarhije dobijo tak dopust tudi oni, ki se pečajo z izdelovanjem svile. Med glavnim časom žetnih dopustov se uredi pri vojaki tritedensko počivaje orožja in to pri infanteriji, pri lovcih, pri težkih havbic-divizijah ter pri gorski in trdnjavski artiljeriji. Dopuste podeliti je po regimentih v enakih rokih; le pri trdnjavski artiljeriji zamore se termin ali rok tudi po batajonih določiti. Termine dopusta določiti je do konca maja vsacega leta sporazumno s politično oblastjo od strani komandantov vojakov; poznejše prenašanje določenega roka sme se izvršiti le izjemoma zaradi nenavadnega vremena. Tako prenašanje se potem v vsakem slučaju razglasi.

Pri kavaljeriji in poljski artiljeriji (razven težkih havbic-divizij) zamore se dopust ob žetvi z ozirom na težavno izvežbanje moštva in na opravke s konji le posameznim ljudem podeliti; splošnega počivanja orožja se pri tej vrsti vojakov ne vpelje. Zato je tudi tukaj število dopust izpuščenih veliko manjše nego pri drugih vrstah orožja. Tudi se splošne dopuste ob žetvi ne dovoli pri tehničnih vojaki, pri saniteti, trénu, in še pri nekaterih manjših vojaških oddelkih (n. p. Artillerie-Zeusanstalt, Militär-verpflegsdepot). Posamesnikom se pa seveda tudi pri teh vojaških oddelkih žetni dopust podeli. Med velikim jesenskim počivanjem orožja se žetne dopuste pri vseh vojaki brez težave podeli.

Pravico do dopusta ob žetvi imajo: 1. Lastniki podedovanih posestev gotove velikosti (zemljišče posestva mora zadostiti za življenje petroglavne družine, ne sme prekositi štirikratno svoto take potrebnosti). Nadalje njih sinovi, zeti, vnuki, ki pridejo kot preskrbovalci družine v zmislu § 34 vojne postave v poštev, ako že niso iz tega vzroka itak le nadomestni rezervisti. — 2. Najemniki takih posestev odnosno njih sinovi. Lastniki ali najemniki nepodedovanih malih ali srednjih posestev ter njih sinovi in vnuki. — 4. Kmetijski delavci zadnjega prezenčnega leta.

Med splošnim jesenskim počivanjem orožja zamorejo tudi posredni kmetijski delavci, to je taki ljudje, ki niso sami kmetijski delavci, ki pa jih vendar njih stariši za druga dela potrebujejo n. p. zidarji, pokrivalci streh, ključarji, mizarji, čevljarji itd.) žetin dopust dobiti. Ne dobijo pa dopusta enoletni prostovoljci, rekruti, v izvežbanju zaostali ljudje, slabo konduirani vojaki in taki iz okuženih krajev.

Zobna kréma

KALODONT

Ustna voda 40

Novice.

Klerikalni voditelji o klerikalnih listih. Znano je, na kako nizkem stališču stoji večina klerikalnih časopisov vseh jezikov. Pošteni klerikalni voditelji in visoki duhovniki to sami priznavajo. Tako je rekel znani klerikalni vodja dr. Bachem žel 1902: „Nobeno časopisje ne stoji tako nizko in v nobenem se tako grdo ne bojuje, kakor v klerikalnem časopisju. To ima le osebnost psovane in zasramovanje, kjer mu primanjkuje stvarnih razlogov“. — Katoliški duhovnik dr. Jos. Müller napisal je v listu „Theologisch-praktische Monats-schrift“ sledeče besede o klerikalnem časopisju: „Le pogledjmo surovost v polemiki, brezsrčno laž in zaničevanje učenih mož, ki niso klerikalci. Klerikalno časopisje je slabše (schöfeler) nego nasprotniško“. — Katoliški duhovnik dr. Bamiller rekel je dobesedno: „Pomanjkanje poštenosti je resničnosti in glavno znamenje klerikalnega časopisja“. — Nadalje piše katoliški duhovnik dr. Karl M. Kaufmann: Klerikalni stranki neprijetnega moža se mora uničiti in nobeno sredstvo ni preslabo, da se ga hujska v smrt: vohunstvo, denunciacija, prelomljenje pisemske tajnosti, nasilje pri nesamostojnih činiteljih, laži in obrekovanja. Najneumnejše laži so pri klerikalcih le deli dolge verige“. — Katoliški profesor dr. Lichtenberger je pisal: „V vsaki številki klerikalnih listov najdemo laži, na vsaki strani surovost in neotesanost“. — Strogo katoliški politik in urednik dr. Sigl pa je rekel o klerikalnih listih: „Lažejo kakor hudič in go-ljufajo iz principa“. — Kaj bi ti pošteni katoliški možje šele o slovenskih klerikalnih listih rekli, ki so še tisočkrat gnušnejši nego nemško-klerikalni?!

Iz Spodnje-Stajerskega.

Pozor, kmetje v ptujskem okraju! Z ozirom na vedno še nastopivšo kugo na gobcih in parkljih je c. k. namestništvo v Gradcu za 6. septembra določeni ogled goveje živine v Ptujju odpovedalo in se ta ogled (Rinderschan) torej ne vrši. Glej tudi inzerat v današnji številki našega lista.

Proti c. k. kmetijski družbi pričeli so klerikalni listi zdaj z vsemi sredstvi hujskati in agitirati. Splošno je znano, da je ravno c. k. kmetijska družba velepomembna v gospodarstvu naše dežele. Pri najrazličnejših funkcijah kmetijstva pomaga ta družba z velikimi sredstvi, mnogo živinorejskega, travniškega, poljskega, vinogradniškega napredka je ravno nje zahvaliti. Seveda je c. k. kmetijska družba nepolitična in brezstrankarska. Narodnostne hujskarije, politične gonje, vsega tega, kar je zastrupilo naše javne življenje, ni in ne sme biti v tej družbi. Družba je bila doslej vedno v rokah značajnih mož, ki so imeli edino in cilj: pomagati kmetickemu ljudstvu z izboljšanjem njegovega gospodarstva. To pa klerikalcem ne dopade. Oni bi dobili tudi c. k. kmetijsko družbo radi v svoje kremplje, da bi jo potem v politične svoje namene izrabljali. Zato in za ničesar drugega se jim ne gre. Kako

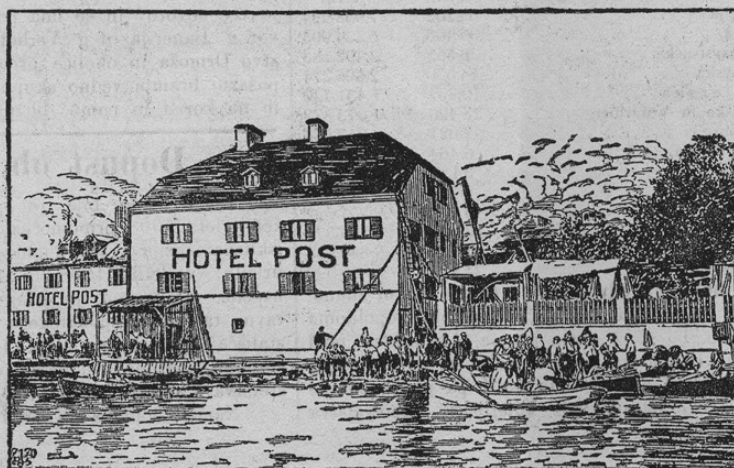
znajo ti brezvestni in sebični klerikalci tudi v gospodarskih organizacijah „delati“, kadar pridejo na krmilo, dokazali so že opetovano. Omenimo le dr. Šušteršičevo afero z žlindro, na politično izrabljanje gospodarskih zvez, na zapravljanje kranjskih deželnih denarjev za falirana klerikalna podjetja itd. itd. Vedno ista shika: klerikalec ima k sebi obrnjene roke... Kakšne pojme in cilje imajo klerikalci, dokazali so ravno zdaj na Kranjskem. Tam je vsled nesrečne suše pričakovati letos veliko pomanjkanje krme in vsak otrok ve, kaj to pomeni. Ako bi imeli na Kranjskem vladajoči klerikalci res le iskrico ljubezni do kmeta, potem bi morali skušati preskrbeti ceno krme. Pa so ravno nasproti storili: Klerikalci so pokupili krme, kolikor so jo dobili, in bodejo zdaj 1000 vagonov krme na Bavarsko izvozili. 1000 vagonov je približno 1 milijon 200 tisoč kilogramov mrve; in to velikansko množino so slovenski klerikalci slovenskim kmetom odtegnili v času, ko bode kmet moral zaradi pomanjkanja krme slamate strehe odkrivati... Tako torej gospodarje slovenski klerikalci! In tako gospodarstvo hočejo tudi v štajerski c. k. kmetijski družbi vpeljati. Zato ravno so pričeli zdaj z najgostejšimi lažmi hujskati proti tej družbi, da bi kmetom še zadnjo opomoro v njih težkem boju za obstanek vzeli. Ali štajerski kmetje se ne bodejo dali tako daleč zapeljati kakor kranjski tovariši. Politikujoče farstvo okoli prevzetnega dr. Korošca naj bode prepričano, da velja beseda: vsaka sila do vremena! Vse ne bodejo stisnili pod Korošev ciler. Zato ključemo že danes te klerikalne gospodi: roke proč od c. k. kmetijske družbe, kajti drugače si bodeš temeljito prste opekli!

Dravsko polje bi klerikalci prav radi v svoje kremplje dobili. Zato priobčil je nek zbesneli pop v zadnjem „Slovenskem gospodarju“ nesramno-neumni članek, v katerem bluje ogenj in žveplo na „Štajercijance“. No, kmetje imajo že vedno, da je vse tisto dobro, kar ta najpne-umnejši list pod Božjim solncem obrekuje. Zato nas blazno divjanje dotičnega črnega fantazma prav nič ne vznemirja. Klerikalci so stali vedno na stališču, da je Bogu dopadljivo, ako političnega nasprotnika „blatijo“. „Gospodar“ ima neverjetno predrznost, da očita „Štajercijance“ protestantizem, sovraštvo do Avstrije in cesarja. Malika, nemčurstvo in ne vemo kaj vse še. Po božnim klerikalnim sleparjem bode pač treba enkrat poštno po nosu dati! „Štajercijanci“ so bili vedno boljše kristijani in katoličani nego politični farji. Katoličanstvo na jeziku ni mnogo vredno. Zakaj pa je zatajil dr. Korošec duhovniško sukno in postal politični hujskač najgostejše vrste, ako mu je res toliko za vero? Duhovniški ljubezni bi moral biti in razširjevalec sovraštva je postal! Izdal je svoj stan in pozabil na svoj duhovniški prispevek. In taki ljudje hočejo biti vzor-katoliki?... Kmeta ljubijo klerikalci, tako piše „Gospodar“. Seveda ga ljubijo, dokler ima kmet polno denarnico! Farška bisaga je simbol klerikalizma. In „dobri kristijani“ so pri klerikalcih le tisti kmetje, ki jim vedno nosijo. No bode kmet še tako reven in usmiljenja vreden, politični far ga bode našel in mu bode izsusu zadnjo kapljico krvi... Kar se pa tiče domovinstva in sovraštva proti Avstriji, naj črnaki le raje molčijo. Klerikalci hočejo sedanjemu Avstriji razbiti in novo jugoslovansko deželo urediti. To so njih voditelji opetovano povedali. S šti in Hrvti nas hočejo združiti, trializem hočejo vpeljati, našo kronovino hočejo raztrgati in srskega revolverskega kralja ljubijo desetkrat bolj nego našega cesarja. In ti hočejo nekaj o Avstriji govoriti! Kdaj pa je bil klerikalec že patriot? Klerikalec ne ljubi drugega nego svojega v trebuh mu je domovina! In tisti politični pop, ki strelja svoje kozle po „Gospodarju“ ima še nesramno predrznost, da se imega „kmetkega sina“, naj pometa pred svojim pragom. Ko bi bili cerkev in vera od političnih farjev odvisni, bi že davno izginili. In ko so na Avstrijskem vladali politični farji, bila je kmetova tlaka izraz njih „ljubezni“. Na Dravskem polju ne bodejo popi mnogo kalinov nalovili!

Pri „narodni stranki“ so v silni zadregi zaradi sitne smole njih voditelja dr. Kukovca. I gotovo nismo tisti, ki so vpeljali v politični bo-

Veliki požar.

Zdaj je čas velikih požarov. Tako je tudi pogorel svetovno znani hotel „Post“ v Tegernsee na Bavarskem. V hotelu je bilo okroglo 200 gostov, ki so sedeli ravno pri skupnem obedu, ko je zadonel klic: ogenj! Nastala je velikanska panika. Gosti so bežali najprej na prosto in potem zopet nazaj po svoje vrednostne predmete. K sreči ni prišlo nobeno človeško življenje v nevarnost, ali prizadeta škoda je pač velikanska.

Das niedergebrannte Post-Hotel in Tegernsee.